

Aan de raadsleden gemeente Eemsdelta

DATUM 10 juni 2026
ONS KENMERK 1289892/1037564
UW KENMERK
ONDERWERP Raadsbrief Financiën Jeugd 2026

VERZONDEN OP 11 juni 2026
CONTACTPERSOON
CONTACTGEGEVENS

Geachte raadsleden,

De uitgaven voor jeugdhulp zijn de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. De complexiteit van hulpvragen neemt toe en het huidige stelsel staat onder druk. Net als vele gemeenten wordt ook de gemeente Eemsdelta hiermee geconfronteerd. Het bieden van passende hulp aan onze inwoners blijft een wettelijke taak en een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. Jeugdhulp raakt direct aan onze maatschappelijke opdracht: jongeren veilig laten opgroeien, ouders ondersteunen en escalatie naar zwaardere problematiek voorkomen. We zijn als gemeente wettelijk verantwoordelijk voor het organiseren van passende jeugdhulp en het zorgvuldig inzetten van publieke middelen. De afgelopen jaren zijn de uitgaven gestegen en is de druk op het stelsel toegenomen; dat vraagt om een koers die inhoudelijk verantwoord én financieel houdbaar is.

Naar aanleiding van de huidige financiële situatie is langs drie lijnen uitgewerkt wat er nodig is om toe te werken naar een situatie waarin we met inzicht en inzet de jeugdhulp betaalbaar en toegankelijk houden.

1. Een betrouwbare analyse en prognose (tijdig inzicht in instroom, duur, uitstroom, productmix en financiële prognoses).
2. Een organisatie die 'in control' is: management- en financiële informatie als stuurinstrument, eenduidige kaders en consistente uitvoering.
3. Een samenhangend pakket aan maatregelen dat zowel kwaliteit van hulp verbetert als de kostenontwikkeling afremt (korte én lange termijn).

Met deze brief informeren wij u over de uitkomsten van de analyse en prognose en geven wij hierop een nadere toelichting. Daarnaast informeren wij u over de voorgenomen maatregelen die gericht zijn op het versterken van de mate waarin wij 'in control' zijn. De mitigerende maatregelen worden nog verder uitgewerkt en zullen op een later moment met de raad worden gedeeld. Over de voortgang van de daadwerkelijk gekozen maatregelen wordt afzonderlijk gerapporteerd.

1. Analyse & prognose

De kosten voor jeugd betreft voor een groot deel zorg in natura (ZIN) en wordt ingekocht via de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Daarnaast wordt niet gecontracteerde zorg (NGZ op factuur) ingekocht bij andere aanbieders en zijn er overige kosten (onder andere bestaande uit subsidies, bijdragen en solidaire kosten).

Andere jeugdhulpkosten zijn jeugd- en jongeren werk en doorbelasting personeel. De eerder gemelde oorzaken hiervoor waren een stijging in de complexiteit van de hulpvragen, een stijging van de gemiddelde kosten per jongere en een toename in de inzet van niet gecontracteerde zorg (NGZ).

In de analyse is eerst een brede verkenning uitgevoerd, gevolgd door een verdiepende uitwerking op detailniveau. Vanuit deze benadering is eerst gekeken naar de ontwikkeling van ZIN in de afgelopen drie jaar en vervolgens is verder ingezoomd op de ontwikkeling 2025 versus 2024. Hierbij is verder ingezoomd op onder andere specifieke verwijzers en de ontwikkeling binnen productcategorieën in samenhang met de ontwikkeling in cliëntenaantal. Daarnaast is gekeken naar de ontwikkeling van de overige kosten. Onderstaand volgt een toelichting op de overschrijding in 2025 en een prognose voor de komende jaren.

Zorg In Natura

	2023			2024			2025		
	Declaratiewaarde in mln. €	Aantal cliënten	Gem. per cliënt in € 1.000	Declaratiewaarde in mln. €	Aantal cliënten	Gem. per cliënt in € 1.000	Declaratiewaarde in mln. €	Aantal cliënten	Gem. per cliënt in € 1.000
Totaal	18,3	1.094	16,8	21,3	1.172	18,2	25,8	1.138	22,7

De declaratiewaarde voor Zorg In Natura was in 2025 € 25,8 mln., daarnaast hebben we een klein bedrag gecrediteerd gekregen over voorgaande jaren waardoor de totale Zorg In Natura kosten voor 2025 € 25,7 mln. waren.

Uit bovenstaande data blijkt dat de totale kosten (ruim 40%) en de gemiddelde kosten per jongere (ruim 35%) fors zijn gestegen sinds 2023. Daarnaast zien we dat het aantal jongeren dat in 2025 jeugdhulp ontvangt nog steeds hoog is. In 2025 is zichtbaar dat het totaal aantal van 1.138 unieke jongeren achterblijft bij 2024. Met name in het tweede half jaar van 2025 is het aantal gedaald. Maar in vergelijking met 2023 is het aantal unieke jongeren in 2025 nog steeds hoog. Zichtbaar is dat de gemiddelde kosten per cliënt fors zijn gestegen en dat de financiële impact groot is doordat dit gepaard gaat met meer jongeren met jeugdhulp.

Uit de nadere analyse blijkt dat de ontwikkeling zichtbaar is op productcategorieniveau maar ook op verwijzer niveau waarbij de gemeente (28% van de totale ontwikkeling) en de Gecertificeerde Instelling (GI) (31% van de totale ontwikkeling) verantwoordelijk zijn voor de grootste ontwikkeling. Hierbij is de mate van beïnvloedbaarheid voor met name de andere wettelijke verwijzers, zoals de GI, zeer beperkt.

Op productcategorieniveau laten de categorieën Ambulant, Crisis en het product Dagbehandeling Jonge Kinderen de grootste stijging zien ten opzichte van eerder geprognostiseerd in de T1 rapportage. Voor de categorie ambulant geldt dat de stijging met name zichtbaar is bij de GI als verwijzer. De GI's voeren hierbij hun wettelijke taak uit in opdracht van een rechter. De stijging in de categorie Crisis is herleidbaar naar één cliënt waarvoor crisiszorg is ingezet. Voor de stijging in de kosten voor het product Dagbehandeling Jonge Kinderen geldt dat dit met name veroorzaakt wordt door een stijging in de verwijzingen van de medisch specialist en de jeugdarts. Let wel, het betreft een relatief klein aantal cliënten maar de financiële impact is groot omdat het een duur product betreft. In de stijging voor de kosten van NGZ zien we dat dit wordt veroorzaakt door de inzet van vervoer van jongeren naar een locatie voor jeugdhulp zoals de Ezelsbrug in Zeerijp, de tijdelijke locatie van Berjarijke in Uithuizen en zorgboerderijen buiten de gemeentegrenzen. Daarnaast pakken de kosten voor niet gecontracteerde zorg hoger uit, met name door de zorg voor één specifiek gezin.

Totale stijging 2025

Jeugdhulp	2025	2025	Δ	2025	Δ	2025	Δ
(x € 1,0 miljoen)	begroot	begroot		begroot		realisatie	
	primitief	T1		T2			
ZIN	17,8	21,4	3,7	24,7	3,3	25,7	1,0
NGZ op factuur	0,3	0,3	-	1,0	0,7	1,2	0,2
Overige kosten	1,4	1,4	-	1,4	-	2,0	0,6
Subtotaal	19,5	23,1	3,6	27,1	4,0	28,9	1,8
Jeugd- en jongerenwerk	0,5	0,5	-	0,5	-	0,5	-
Doorbelasting personeel	3,3	3,3	-	3,3	-	3,3	-
Totaal	23,3	26,9	3,6	30,9	4,0	32,7	1,8

De totale kosten voor jeugdhulp zijn in 2025 uitgekomen op € 32,7 miljoen, € 9,3 miljoen hoger dan in 2024. De oorzaak voor de stijging in jeugdhulpkosten is hierboven reeds toegelicht. De overige kosten namen met € 0,6 miljoen toe. Enkele voorbeelden hiervan zijn:

- *Collectieve jeugdhulp*: hogere subsidie aan RENN4 (€ 0,2 miljoen) en € 0,2 miljoen extra regionale bijdrage voor speciaal onderwijs.
- *Opbouw Stevig Lokaal Team (SLT)*: extra kosten (€ 0,1 miljoen), o.a. door vervroegde inzet van een tweede gedragswetenschapper.
- *Regionale afspraken*: extra kosten (€ 0,1 miljoen) voor o.a. School als Wijk en procesbegeleiding inkoop in het kader van het Langjarig Perspectief Jeugdhulp in de regio Groningen.
- *Jeugd en Jongerenwerk*: De kosten voor jeugd- en jongerenwerk zijn gestegen met € 0,2 miljoen.

Prognose

Jeugdhulp	2023	2024	Δ	2025	Δ	2026	Δ	2027	Δ	2028	Δ	2029	Δ
(x € 1,0 miljoen)	realisatie	realisatie		realisatie		verwacht		verwacht		verwacht		verwacht	
ZIN	18,3	21,3	3,0	25,7	4,4	28,5	2,8	30,0	1,5	30,0	-	30,0	-
NGZ op factuur	0,6	0,3	-0,3	1,2	0,9	1,1	-	1,2	-	1,2	-	1,2	-
Overige kosten	1,5	1,4	-	2,0	0,6	3,1	1,1	3,3	0,2	3,3	-	3,3	-
Subtotaal	20,4	23,0	2,6	28,9	5,9	32,7	3,8	34,4	1,7	34,4	0,0	34,4	0,0
Jeugd- en jongerenwerk	0,3	0,3	-	0,5	0,2	0,5	-	0,6	-	0,6	-	0,6	-
Doorbelasting personeel	0,0	0,0	-	3,3	3,3	3,5	0,3	3,5	-	3,5	-	3,5	-
Totaal	20,8	23,3	2,6	32,7	9,3	36,8	4,1	38,5	1,7	38,5	0,0	38,5	0,0

Jeugdhulp	2026	2027	2028	2029
(x € 1,0 miljoen)	begroot	begroot	begroot	begroot
Besparing Eemsdelta in Balans	-0,7	-0,7	-0,9	-0,9
Besparing Hervormingsagenda			-2,0	-2,0
Incidentele bijdrage vanuit het Rijk	PM	PM	PM	PM
Totaal besparingen/bijdragen	-0,7	-0,7	-2,9	-2,9

De prognose voor 2026 voor Zorg in Natura is gebaseerd op de realisatie in 2025, aangevuld met een stijging in indicatiewaarde in het eerste kwartaal van 2026 (deels door indexatie), doorgetrokken over het hele jaar met een verzilveringspercentage van 80%. Voor de overige kosten gaan we uit van een stijging in uitvoerings- en solidaire kosten, indexatie van bijdragen en een extra bijdrage voor JB Noord. Voor 2027 is een indexatie van 5,1% gehanteerd (exclusief doorbelasting personeel). Inmiddels weten we dat de indexatie 3,59% zal zijn. Het effect hiervan is nog niet verwerkt in de prognose. De besparingen en de bijdragen uit bovenstaande tabel zijn niet in de prognose meegenomen maar worden wel jaarlijks in de meerjarenbegroting opgenomen.

Onzekerheid over Rijksbijdragen is verwerkt via een pro memorie (PM) post. Eventuele besparingen die niet op jeugdhulp kunnen worden gerealiseerd, zullen elders in de gemeentelijke begroting moeten worden opgevangen.

Samenvattend analyse & prognose

Kort samengevat wordt het aanvullende tekort van € 1,8 miljoen veroorzaakt door een combinatie van een toename in de inzet van jeugdhulp ten opzichte van de eerder gemaakte prognose en hogere overige uitgaven. Daarnaast is toegelicht dat de totale stijging aan zuivere uitgaven op Jeugd ten opzichte van 2024 met name veroorzaakt wordt door een combinatie van de stijging in Jeugdhulp gedeclareerd via de RIGG, stijging kosten NGZ op factuur en stijging van overige kosten. Daarnaast zorgt de doorbelasting van salarissen welke in 2024 niet aan jeugd is toegerekend nog voor een nadeel. De groei in jeugdhulp is onderdeel van een langer lopende ontwikkeling, zichtbaar op product- en verwijzer niveau, waarbij vooral de gemeente en GI de grootste bijdrage leveren. De beïnvloedbaarheid hiervan is beperkt en veiligheidshalve rekenen we daarom de kosten structureel door. Daarnaast werken we aan maatregelen, die de kosten zullen terugdringen.

Uit de prognose voor 2026 blijkt dat ook in het eerste kwartaal van 2026 een stijging in indicatiewaarde zichtbaar is, vergeleken met dezelfde periode vorig jaar. Deze stijging is voor het hele jaar meegenomen in de prognose, waarbij is uitgegaan van een verzilveringspercentage van 80%. Dit resulteert in een verwachte stijging van € 4,1 mln. ten opzichte van 2025.

2. In control

Wanneer zijn we in control? We zijn beter in control als we op elk moment:

1. weten waardoor kosten en volumes ontstaan;
2. kunnen uitleggen waarom afwijkingen optreden (op verwachtingen);
3. weten welke knoppen er zijn (en welke niet);
4. tijdig kunnen bijsturen (of bewust accepteren).

Wat is hiervoor nodig?

Om in control te komen is het nodig om de basis op orde te brengen. Wij gaan dit doen door in te zetten op de volgende thema's.

- *Begroting en ramingen.* Wij gaan inzetten op het expliciet onderbouwen van de begroting en tussentijdse ramingen zodat helder is welke aannames hieraan ten grondslag liggen en afwijkingen eenvoudiger te kunnen duiden. Om dit te vereenvoudigen zal vanaf juni 2026 gebruik gemaakt worden van een dashboard van een externe partij (Solid5) waarmee een prognose gemaakt wordt op basis van een aantal relevante variabelen. Dit vergroot het inzicht en vergemakkelijkt het duiden van eventuele afwijkingen.
- *Gerealiseerde kosten.* Op basis van onze eigen verwachtingen en doorrekening van het prognosemodel van de externe partij wordt maandelijks een analyse gemaakt van de verwachte jeugdhulp. Door het opnemen van een verplichting in de administratie krijgt de budgethouder beter inzicht in het beschikbare budget jeugdhulp. Ook zal het verbeteren van de financiële administratie van de gemeente als geheel bijdragen aan een beter beeld van de actuele stand van zaken. In aanvulling hierop zal vanaf 2026 de doorberekening van personeelskosten, welke volgens de CBS-richtlijnen wordt uitgevoerd, worden losgekoppeld van de jeugdhulpbudgetten omdat de budgethouder hierop geen invloed heeft.
- *Monitoring en rapportage.* Er zal een maandelijks rapportage gemaakt worden welke input is voor de formele rapportage momenten: de T1-rapportage (juli), T2-rapportage (november) en bij het jaarwerk (april). Hierdoor is actueler inzicht waardoor onder andere snellere bijsturing mogelijk is.
- *Sturing en besluitvorming.* Per kwartaal wordt de prognose (op hoofdlijnen) gedeeld met het college en raad en waar nodig voorzien van scenario's om (bij) te sturen.

Hoe gaan we sturen?

De opzet van de uitgebreide analyse van de inzet en kosten voor de jeugdhulp in 2025 is een goede basis voor een maandelijkse rapportage met verschillende invalshoeken. In deze rapportage worden meerdere doorsneden gemaakt in jeugdhulp zoals bijvoorbeeld de niet (of minder) beïnvloedbare en beïnvloedbare jeugdhulp: wie is verantwoordelijk voor welk deel van de verwijzingen. Daarnaast worden trends gevolgd in instroom, zwaarte van hulp, verblijfsduur en enkele dure casussen voor extra inzicht. De gerealiseerde kosten worden vergeleken met het budget en doorgerekend in verschillende scenario's. Indien noodzakelijk kunnen op basis hiervan bestuurlijke keuzes worden gemaakt. In een separaat onderdeel van de rapportage zal aandacht besteed worden aan de voortgang van de personele invulling van het Stevig Lokaal Team (SLT). Ook zullen noemenswaardige landelijke ontwikkelingen worden meegenomen in de rapportage. Gedacht kan worden aan compensatie van het Rijk (commissie van Ark).

Voor de analyse en prognoses wordt onder andere gebruik gemaakt van het dashboard van Solid5. Daarnaast ondersteunt de businesscontroller Jeugd van de gemeente Groningen ons tijdelijk en kosteloos om ons verder op weg te helpen.

Wanneer komen we in control?

Het inregelen en optimaliseren van de basis kan naar verwachting na de zomer worden afgerond. Ook het opstellen van de standaardrapportages kan binnen deze periode plaatsvinden. Het goed inrichten van de maandelijkse cyclus vergt meer tijd en hiervoor is naar verwachting (tijdelijk) aanvullende capaciteit nodig. Ons doel is om eind 2026 volledig operationeel te zijn. Dit betekent overigens niet dat we tot die tijd niet in control zijn; ook in de tussenliggende periode behouden we grip op de processen en resultaten.

Resumé

In de afgelopen periode is er intensief samengewerkt aan de analyse en duiding van de ontwikkelingen op de kosten voor Jeugd en aan het bepalen wat er nodig is om meer in control te komen. Dit heeft geleid tot het resultaat dat nu voorligt, waarin zowel de ontwikkelingen als de financiële effecten helder in beeld zijn gebracht en de benodigde maatregelen om in control te komen. Tegelijkertijd is duidelijk dat er nog verdere stappen nodig zijn. Aan deze vervolgstappen wordt actief gewerkt, waarbij de voortgang en resultaten structureel worden gemonitord en gerapporteerd zoals omschreven. Na het zomerreces willen wij u tijdens een technische bijeenkomst verder op detailniveau informeren en bieden wij u de gelegenheid om verdiepende vragen te stellen.

Ervan uitgaande u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
college van burgemeester en wethouders gemeente Eemsdelta,

Ben Visser
burgemeester

Klaas van der Wal
secretaris